

Marek Kwiatkowski (1930-2016)

W dniu 10 sierpnia 2016 r. zmarł Marek Kwiatkowski, profesor historii sztuki, muzealnik i varsavianista, od 1 lutego 1960 r. kustosz, a od 1970 pierwszy dyrektor Łazienek Królewskich w Warszawie. Autor wielu wybitnych, erudycyjnych, a zarazem pisanych z literacką swadą książek i artykułów naukowych, albumów i innych publikacji o architekturze czasów stanisławowskich, głównie o budowlach warszawskich i dziełach powstających w szerokim kręgu oddziaływania ośrodka stołecznego. Pochowany został 17 sierpnia na Cmentarzu Powązkowskim [kwatery 164 (5/10)] w sercu starej Warszawy.

Andrzej Marek Kwiatkowski, syn Piotra i Jadwigi z Tomaszewskich, urodził się 25 kwietnia 1930 r.

w stolicy Normandii, Caen, gdzie jego ojciec studiował chemię. Gdyby nie kategoryczna decyzja matki o powrocie do Polski, zostałby zapewne francuskim architektem, jak pragnął tego ojciec. Marek już jako dziecko przejawiał pasję do rysunku i krajoznawstwa. Związki z francuską kulturą odegrały później ważną rolę w jego życiu – fascynował się malarstwem impresjonistów, szczególnie twórczością Claude’a Moneta.

Stanisław Tomaszewski, dziadek ze strony matki był lekarzem, znanym w Warszawie m.in. ze swojej filantropijnej działalności w początkach XX wieku. Waław Kwiatkowski, dziadek ze strony ojca, pochodził ze starej rodziny ziemiańskiej wywodzącej się z Kwiatkowic pod Łodzią, w XIX w. zamieszkującej dwór koło Nowego Miasta na Mazowszu. Przed rokiem 1900 szesnastoletni Waław przybył do Warszawy, gdzie w młodości parał się m.in. aktorstwem grywając rolę amantów w teatrykach warszawskich „gdzieś na Nowym Świecie”, a w późniejszym czasie został właścicielem kawiarni „Rzymianka” na ulicy Miodowej. Obaj dziadkowie byli niezwykle ważni dla małego chłopca – w nich bowiem „odnajdywał swe geny”. Okres przedwojenny – jak wspominał – był najszcześniejszym, „utraconym na zawsze” czasem spokoju i radości dzieciństwa. Uczęszczał wówczas do szkoły w Sulejówku, na otwarcie której przybyła Aleksandra Piłsudska.

Lata wojny naznaczyły Profesora na zawsze. Powracał do nich często, z detalami opisując okrutne wydarzenia okupacji, których był świadkiem, między innymi obserwowany przezeń co dzień z okien tramwaju dramat warszawskiego getta. Na oczach chłopca umierali tak ludzie, jak i jego ukochane miasto.

Tuż po wojnie spadł na niego kolejny cios – utrata ojca, który objął stanowisko dyrektora gazowni w Sopocie i tam został zamordowany w 1946 r. Szesnastoletni Marek stał się tym samym odpowiedzialny za młodszą siostrę i matkę. Chciał wówczas podjąć się pracy fizycznej, ale matka zdecydowała, że musi się dalej uczyć. Szkołę średnią, liceum im. Józefa Poniatowskiego, ukończył w 1949 r. W tym samym roku rozpoczął studia historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim. Szybko stał się wybijającym studentem,

Prof. Marek Kwiatkowski przy sztalugach w skansenie w Sucheju koło Węgrowa

jeszcze w trakcie studiów rozpoczął pracę w Muzeum Narodowym w Warszawie jako asystent prof. Stanisława Lorenza i zaczął się uczyć zawodu muzealnika. Wówczas zaczęła się niezwykle owocna naukowo, ale zarazem zawiła i skomplikowana relacja pomiędzy nim, a jego protektorem profesorem Stanisławem Lorentzem, którego wychowankowie (m.in. Andrzej Rottermund, Tadeusz S. Jaroszewski, Agnieszka Morawińska, Marian Sołtysiak, Aldona Bartzakowa i Krystyna Sroczyńska) pełnili ważne funkcje w życiu naukowym i muzealnym Warszawy od lat 60. aż po drugą dekadę obecnego stulecia.

Zdolności i pracowitość Marka Kwiatkowskiego wpłynęły na decyzję profesora Lorenza o powierzeniu zaledwie 30-letniemu kuratorowi, opieki nad Pałacem na Wyspie w Łazienkach. Kwiatkowski podjął się trudnego dzieła restauracji i „scalania” obiektów zespołu łazienkowskiego, zadania tym trudniejszego iż istniała w tym względzie wyraźna różnica zdań między nim, a Stanisławem Lorentzem. Jak sam wspominał, profesor Lorentz chciał jedynie odbudowy samej architektury, z czym on gruntownie się nie zgadzał i – wbrew opinii profesora – wyposażył Pałac na Wyspie, Pałac Myślewicki czy Biały Dom w kilka tysięcy obiektów – mebli, obrazów, rzeźb, przedmiotów rzemiosła, będących najczęściej obiektami z epoki (rzadziej kopiami) pochodzącymi z magazynów muzealnych czy z zakupów w handlu antykwarem.

W 1970 r. uzyskał tytuł doktora na Uniwersytecie Warszawskim za znakomitą pracę poświęconą Szymonowi Bogumiłowi Zugowi, której promotorem był profesor Lorentz. W tym samym roku został dyrektorem Łazienek, będących wówczas już wielkim zespołem pałacowo-parkowym. W 1977 r. Łazienki Królewskie oderwały się od Muzeum Narodowego, stając się samodzielną instytucją muzealną.

Profesor Marek Kwiatkowski zasłużył się dla polskiej kultury nie tylko w Łazienkach. Był również pierwszym kuratorem odbudowanego po wojnie Zamku Królewskiego w Warszawie. Zaangażował się w odbudowę zespołu pałacowo-parkowego w warszawskim Natolinie, a także Królikarni i urządzenie w niej Muzeum im. Xawerego Dunikowskiego. Dał się też zapamiętać jako autor aranżacji wewnątrz Pałacu w Otwocku Wielkim, siedziby rodu Bielińskich. Przyczynił się także do powstania Muzeum Kolekcji im. Jana Pawła w Warszawie, mianowany przez prymasa Józefa Glempa Przewodniczącym Rady Naukowej tejże placówki.

W Suchej koło Węgrowa utworzył w początku lat 90. XX w. skansen budownictwa staropolskiego

– prywatne Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego. W Muzeum tym uratował przed zniszczeniem ponad 20 zabytkowych obiektów, m.in. dwór Cieszkowskich z 1743 r. wraz z budynkami gospodarczymi, dwór klasycystyczny z 1825 r. z Rudzienka koło Kołbieli, dworek miejski z Siedlec z połowy XIX w. wraz z altaną i budynkami gospodarczymi, dzwonnice z końca XVIII w. z Miedznej, organistówkę z około połowy XIX w. z Mokobod, wiatrak holenderski z Ostrowka z zachowanym dawnym mechanizmem, spichlerz z połowy XX w. ze Zbuczyna, wiele chałup i obiektów pomniejszych. We wspomnianej organistówce z Mokobod spędzał lato wraz ze swą małżonką Marią. Skansen zaczął pełnić rolę kulturotwórczą w regionie, stając się miejscem wydarzeń artystycznych, m.in. plenerów malarskich. Profesor Kwiatkowski postrzegał to działanie jako dopełnienie swojego zaangażowania w ratowanie dóbr kultury narodowej i pielęgnowanie polskiej tradycji.

W 1992 r. Marek Kwiatkowski – wówczas już autor wielkiej liczby publikacji naukowych – uzyskał tytuł profesora nauk humanistycznych. Wcześniej, w 1983 został członkiem prestiżowego Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Od 2003 był wielkim mistrzem kapituły Orderu Świętego Stanisława (z ramienia Stowarzyszenia Dam i Kawalerów Orderu Świętego Stanisława w Polsce). Był także kawalerem Orderu Uśmiechu, a od lipca 2003 Honorowym Obywatелеm m.st. Warszawy. Otrzymał m.in. prestiżową nagrodę im. Witolda Hulewicza oraz złoty medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, który przyznał mu w 2005 r. ówczesny minister kultury Waldemara Dąbrowskiego.

W osobie Marka Kwiatkowskiego odszedł nie tylko wieloletni dyrektor Łazienek Królewskich czy twórca prywatnego muzeum-skansenu w Suchej, ale nade wszystko jeden z najznakomitszych warszawianistów, autor niezliczonych książek i innych publikacji naukowych poświęconych niemal bez wyjątku ukochanej Warszawie, a także artysta-malarz. Marek Kwiatkowski – bez wątpienia jeden z wybitniejszych polskich historyków architektury – był postacią barwną, absolutnie nieprzeciętną. Niezwykle pracowity, twórczy, utalentowany naukowo i pisarsko, był obdarzony niepowtarzalną osobowością. Pełen osobistego czaru, uroku wprost obezwładniającego rozmówcę, wyrafinowanego poczucia humoru i dystansu do siebie i świata, bez wątpienia kochał życie w wszelkimi jego urokami, nade wszystko zaś kochał piękno otaczającej go sztuki i natury, a także piękno Warszawy – miasta w którym przyszło mu żyć i je opisywać.

Jakub Sito

Bibliografia publikacji Marka Kwiatkowskiego

1956

1. *Warszawska czynszówka też należy do historii*, „Stolica” 1956, nr 9, s. 3.
2. *Osiedle na Rakowcu*, „Stolica” 1956, nr 21, s. 2-3.
3. *Osiedle WSM na Żoliburzu*, „Stolica” 1956, nr 22, s. 8-9.
4. *Posiadłość „Bosaczek” przy Krakowskim Przedmieściu*, „Stolica” 1956, nr 36, s. 20.

1957

5. [współautorstwo] Tadeusz S. Jaroszewski, *W sprawie genezy i oddziaływania teoretycznych projektów kościoła Piotra i Pawła*, Warszawa 1957.

1958

6. *Nieznana panorama Warszawy Zygmunta Vogla*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 20 (1958), nr 3-4, s. 335.

1959

7. *Nieznane widoki i plany warszawskich odwachów i rogatek celnych*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 21 (1959), nr 1, s. 84-91

1960

8. *Nieborowska kolekcja architektonicznych projektów Dżakomo Kwarengi*, „Bulletin du Musée National de Varsovie”, 1 (1960), nr 1-2, s. 16-21.
9. *Początki warszawskich Łazienek w świetle nowych materiałów*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 22 (1960), nr 1, s. 78-92.
10. *Polski zbiór projektów architektonicznych Giacomo Quarenghi. W związku z odkryciem nowych materiałów*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 22 (1960), nr 2, s. 159-178.
11. *Warszawski pałac Stefana Bidzińskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 22 (1960), nr 3, s. 277-286.
12. *Zygmunt Vogel autorem nieznanego widoku kościoła ujazdowskiego*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 22 (1960), nr 1, s. 93-954.

1961

13. *Nieznane źródła ikonograficzne do architektury fortyfikacyjnej pierwszej połowy XIX w.*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 6 (1961), nr 3, s. 243-247.
14. *O nieznaney pracy Jana Chrystiana Kamsetzera*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 23 (1961), nr 4, s. 367-371.

15. [redakcja] *Przewodnik po Łazienkach*, oprac. Małgorzata Płomińska et al., przedm. Stanisław Lorentz, Warszawa 1961.

16. *Warszawska willa Marcelego Bacciarellego – późniejsza „Bagatela”*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 23 (1961), nr 2, s. 149-159.

17. *Wizyta prof. Dra W. Hentschla w Polsce*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 6 (1961), nr 2, s. 163.

1962

18. *Dynasy*, „Rocznik Warszawski”, 3 (1962), s. 75-107.
19. *Pałac puławski w XVII w.*, „Puławy. Teka Konserwatorska” 1962, t. 5, s. 11-27.
20. *W sprawie autorstwa niektórych pałaców grupy wielkopolskiej. Ze studiów nad klasycyzmem polskim*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 24 (1962), nr 2, s. 156-170.

1963

21. *Mazowiecka grupa pałaców klasycystycznych*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 25 (1963), nr 2, s. 158-169.

1964

22. *Kamsetzer(Kammsetzer) Jan Chrystian (Johann Christian) (1753-1795)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 11, z. 6, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964-1965, s. 595-597.
23. *Muzeum w Łazienkach*, „Muzealnictwo”, 12 (1964), s. 185-186, 33-39.
24. *Thumackie*, „Rocznik Warszawski”, 5 (1964), s. 27-67.

1965

25. *Przyczynek do dziejów Operalni*, „Pamiętnik Teatralny”, 14 (1965), z. 1, s. 92-93

1966

26. *Pierwszy teatr w Łazienkach*, „Pamiętnik Teatralny”, 15 (1966), nr 1-4, s. 66-76
27. *Romantyczne mauzoleum grobowe w Arkadii*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 28 (1966), nr 1, s. 101-104.
28. *Ze studiów nad Łazienkami Warszawskimi*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 28 (1966), nr 2, s. 158-166.

1967

29. *Browar na Solcu*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 29 (1967), nr 3, s. 447-451.
30. *Łazienki w „guście chińskim”*. (Ze studiów nad Łazienkami Warszawskimi), „Biuletyn Historii Sztuki”, 29 (1967), nr 2, s. 171-190.
31. *Zapowiedzi romantyzmu w architekturze polskiej drugiej połowy XVIII wieku*, [w:] *Romantyzm. Studia nad sztuką drugiej połowy wieku XVIII i wieku XIX. Materiały sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Warszawa listopad 1963*, Warszawa 1967, s. 219-235.

1969

32. *Antyk w twórczości Szymona Bogumiła Zuga*, „Meander. Miesięcznik poświęcony kulturze świata starożytnego” 1969, nr 10, s. ??.
33. *Kompozycje krajobrazowe Szymona Bogumiła Zuga*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 14 (1969), nr 2, s. 117-125.
34. *Palladiańskie echa w twórczości Szymona Bogumiła Zuga*, [w:] *Muzeum i twórca. Studia z historii sztuki i kultury ku czci prof. Stanisława Lorentza*, red. Kazimierz Michałowski et al., Warszawa 1969, s. 385-396.
35. *Powązki*, „Rocznik Warszawski”, (9) 1969, s. 123-161.
36. *Z rozważań nad twórczością Szymona Bogumiła Zuga*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 31 (1969), nr 2, s. 167-180.

1970

37. *Dzieje Królikarni*, „Rocznik Warszawski”, 8 (1970), s. 59-89.
38. *Pierwszy, barokowy etap twórczości Szymona Bogumiła Zuga*, [w:] *Rokoko. Studia nad sztuką I połowy XVIII w. Materiały sesji SHS zorganizowanej wspólnie z Muzeum Śląskim we Wrocławiu, Wrocław, październik 1968*, Warszawa 1970, s. 275-284.
39. *Stara Kordegarda, Trebhauz, widoki amfiteatru*. (Ze studiów nad Łazienkami Warszawskimi), „Biuletyn Historii Sztuki”, 32 (1970), nr 2, s. 171-185.

1971

40. *Królikarnia*, Warszawa 1971 (Varsaviana. Zabytki Warszawy).
41. *Kubicki Jakub h. Kolumna Skrzydlata (1758-1833)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 16, z. 1, Wrocław-Warszawa-Kraków 1971, s. 17-19.
42. *Łazienki. Putiewoditel*, Warszawa 1971.
43. *Łazienki. Museumsführer*, Warszawa 1971.
44. *Łazienki. Przewodnik*, Warszawa 1971.

45. *Palais des Łazienki. Guide*, Warszawa 1971.
46. *Pałac Morsztynów*, Warszawa 1971 (Varsaviana. Zabytki Warszawy).
47. *Szymon Bogumił Zug. Architekt polskiego oświecenia*, Warszawa 1971.

1972

48. *Łazienki*, Warszawa 1972.
49. *Problemy wystroju architektonicznego wnętrz stanisławowskich: (Louis, Fontana, Merlini i Kamsetzer)*, [w:] *Siedem wieków Zamku Królewskiego w Warszawie. Materiały z sesji Komisji Naukowej przy Obywatelskim Komitecie Odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie, w dn. 16-17 II 1972 r.*, Warszawa 1972, s. 167-198 (Varsaviana. Zabytki Warszawy).

1973

50. *Biblioteka Stanisławowska na Zamku Królewskim*, „Kronika Warszawy”, 4 (1973), nr 2, s. 61-78.
51. *Kamienice warszawskie drugiej połowy XVIII w.*, [w:] *Warszawa XVIII wieku*, red. Jerzy Kowecki, Warszawa 1973, z. 2, s. 161-217 (Studia Warszawskie, t. 16).
52. *Na temat wczesnej działalności Stanisława Augusta w Łazienkach. Ze studiów nad Łazienkami Warszawskimi*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 35 (1973), nr 3-4, s. 261-264.
53. *Niechaj Twych ulic wiatr nie owionie. Architektura warszawskich dzielnic*, Warszawa 1973.

1974

54. *Pałac Blanka*, Warszawa 1974.
55. *W Łazienkach. Rozmawiamy z dr. Markiem Kwiatkowski*, „Stolica” 1974, nr 34, s. 6-7.

1975

56. *Architektura pałacowa i willowa w Warszawie XVIII w.*, [w:] *Warszawa XVIII w.*, z. 3, red. Jerzy Kowecki, Warszawa 1975, s. 13-128 (Studia Warszawskie, t. 22).
57. *Pałac Teodora Potockiego i mennica Jego Królewskiej Mości*, „Rocznik Warszawski”, 13 (1975), s. 97-133.

1976

58. *Apartament Jacka Ogrodzkiego na Zamku Królewskim w Warszawie*, „Kronika Warszawy”, 7 (1976), nr 2, s. 77-82.
59. *Belweder*, Warszawa 1976 (Varsaviana. Zabytki Warszawy).

60. *Oficyna przy Bramie Grodzkiej Zamku Królewskiego w Warszawie*, „Kronika Warszawy”, 7 (1976), nr 4, s. 79-88.

61. *Pałac i kamienica Rudzińskich*, „Rocznik Warszawski”, 14, (1976), s. 159-173.

62. *Z rozważań nad architekturą Stanisława Augusta*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 38 (1976), nr 3, s. 255-265.

1977

63. *Merliniego i Schroegera wizje przebudowy Zamku Królewskiego Królewskiego Warszawy*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 22 (1977), nr 1, s. 19-30.

64. *Park und Palast Łazienki in Warschau*, Warszawa 1977.

1978

65. [współautorstwo] Natalia i Zygmunt Batowscy, *Jan Chrystian Kamsetzer. Architekt Stanisława Augusta*, Warszawa 1978.

66. *Le palais et le parc de Łazienki a Varsovie*, Warszawa 1978.

67. *Łazienki*, Warszawa 1978.

68. *Łazienki palace and park in Warsaw*, Warszawa 1978.

69. *Łazienki warszawskie*, Warszawa 1978.

70. *Schroeger a nie Merlini*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 40 (1978), nr 2, s. 157-164.

71. *Warszawskie Łazienki*, Warszawa 1978.

72. *Ze studiów nad Zamkiem Królewskim w Warszawie*, „Kronika Warszawy”, 9 (1978), nr 4, s. 79-86.

1979

73. [słowo wstępne] Adam Kaczkowski, *Czy drzewa prędko obiecują liście w Łazienkach*, Warszawa 1979.

74. *Pałac w Otwocku Wielkim*, „Stolica” 1979, nr 45, s. 7.

75. *Stanisław August – architekt z zamilowania*, „Stolica” 1979, nr 26, s. 4-5.

76. *Stanisławowska Wielka Sala Zamku Królewskiego*, „Rocznik Warszawski”, 15 (1979), s. 201-237.

1980

77. *Łoża na Polu Marsowym i królewskie projekty dla Łazienek*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 42 (1980), nr 2, s. 173-186.

78. *Wielka Oficyna – podchorążówka*, „Kronika Warszawy”, 11 (1980), nr 3, s. 41-55.

1981

79. *Myślevice*, „Stolica” 1981, nr 4, s. 5.

80. *Ongiś Koniecpolskich, dzisiaj Rady Ministrów*, „Stolica” 1981, nr 5, s. 7.

81. *Sala Rycerska Zamku Królewskiego w Warszawie*, „Kronika Warszawy”, 12 (1981), nr 3, s. 85-99.

1982

82. *Betonowy Kanał Piaseczyński*, „Stolica” 1982, nr 4, s. 23.

83. *Heca na Brackiej*, „Stolica” 1982, nr 39, s. 15.

84. *Karmelicka czynszówka*, „Stolica” 1982, nr 31, s. 14.

85. *Maneże w Warszawie*, „Stolica” 1982, nr 14, s. 15.

86. *Nieznane dzieło Fryderyka Alberta Lessla, czyli o kamienicy kapitana Bernkina*, „Stolica” 1982, nr 15, s. 5.

87. *Nieznane dzieło Hilarego Szpilowskiego*, „Stolica” 1982, nr 40-41, s. 23.

88. *Pałacyk wielkiego księcia Konstantego*, „Stolica” 1982, nr 36, s. 15.

89. *Parking zamiast pałacu*, „Stolica” 1982, nr 30, s. 14.

90. *„Rozdróż” pani Grabowskiej*, „Stolica” 1982, nr 8, s. 12-13.

91. *Skwer Ujazdowski*, „Stolica” 1982, nr 9, s. 13.

92. *Warszawskie latarnie*, „Stolica” 1982, nr 12, s. 12-13.

93. *Willa królewskiego architekta*, „Stolica” 1982, nr 5, s. 12.

1983

94. *Ceglane elewacje*, „Stolica” 1983, nr 23, s. 15.

95. *Dlaczego musi istnieć Centrum Sztuki Nowoczesnej?*, „Stolica” 1983, nr 17, s. 15.

96. *Herostratosi [sic!] są wśród nas*, „Stolica” 1983, nr 47, s. 2.

97. *Kolekcja koniarza*, „Stolica” 1983, nr 42, s. 11.

98. *Koń nasz przyjaciel*, „Stolica” 1983, nr 34, s. 4-5.

99. *Lapidarium warszawskie*, „Stolica” 1983, nr 25, s. 15.

100. *Latarnie satyrów łazienkowskich*, „Stolica” 1983, nr 27, s. 5.

101. *Łyse ogrody*, „Stolica” 1983, nr 21, s. 13.

102. *Nad północną częścią Łazienek czarne chmury*, „Stolica” 1983, nr 12 (1826), s. 4.

103. *O dwóch kamienicach na Bednarskiej*, „Stolica” 1983, nr 7, s. 6-7.

104. *Pięć studiów o nie istniejących [sic!] zabytkach Warszawy*, „Kronika Warszawy”, 14 (1983), nr 1, s. 103-109.

105. *Rodzinny dom wielkiej pianistki*, „Stolica” 1983, nr 16, s. 15.

106. *„Światło” dla latarni*, „Stolica” 1983, nr 15, s. 2.

107. *O dwóch nieistniejących zabytkach ulicy Żelaznej*, „Stolica” 1983, nr 50, s. 20.
 108. *O siedzibie królewskiego krawca i jego potomkach*, „Stolica” 1983, nr 26, s. 14.
 109. *Spacer po Starówce*, „Stolica” 1983, nr 48, s. 2.
 110. *Stanisław August. Król – architekt*, Warszawa 1983.
 111. *Stanisławowska Akademia Sztuki*, „Zeszyty Naukowe ASP w Warszawie”, 1983, z. 1, s. 15-29.
 112. *Z przeszłości ulicy Moliera w Warszawie – jej projektodawca S. Lob*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, 28 (1983), nr 3, s. 207-219.

1984

113. *Na Potkańskim*, „Stolica” 1984, nr 14, s. 21.
 114. [współautorstwo] Maria I. Kwiatkowska, *Pałac pod Czterema Wiatrami*, Warszawa 1984 (Warsawiana. Zabytki Warszawy).
 115. *Piękne perspektywy*, „Stolica” 1984, nr 10, s. 22.
 116. *U zbiegu Krakowskiego Przedmieścia i Koziej*, „Stolica” 1984, nr 18, s. 22.
 117. *W słoneczny wietrzny dzień...*, „Stolica” 1984, nr 34, s. 23.
 118. [tekst] Edward Hartwig, *Warszawa*, Warszawa 1984.
 119. *Żywy skansen*, „Stolica” 1984, nr 4, s. 21.

1985

120. *August Moszyński autorem projektu dzielnicy Ujazdowskiej*, „Rocznik Warszawski”, 18 (1985), s. 251-258.
 121. *Ulica Dębów pełna*, „Stolica” 1985, nr 20, s. 21.
 122. [współautorstwo] Wojciech Fijałkowski, Alberto Rizzi, *Varsavia 1764-1830: da Bellotto a Chopin*, Venezia 1985.
 123. *Warszawiacy czterdziestolecia. Marek Kwiatkowski – w rozmowie z Ewą Dobrowolską*, „Stolica” 1985, nr 36, s. 5.
 124. *Zbiorniki pułapki*, „Stolica” 1985, nr 20, s. 21.

1986

125. *„Barbarzyńcy” w ogrodzie*, „Stolica” 1986, nr 24, s. 20.
 126. *Belweder*, Warszawa 1986.
 127. *Gdzie królewski brat przyjmował panie...*, „Stolica” 1986, nr 33, s. 20.
 128. *Jeszcze na temat drzew*, „Stolica” 1986, nr 25, s. 10.
 129. *Kicze*, „Stolica” 1986, nr 16, s. 10.
 130. *Łazienki – Bielwiedzier*, Warszawa 1986.

131. *Łazienki – Belweder*, Warszawa 1986.
 132. *Łazienki and Belweder*, Warszawa 1986.
 133. *Łazienki und Belvedere*, Warszawa 1986.
 134. *Moje pismo*, „Stolica” 1986, nr 45, s. 22-23.
 135. *O warszawskiej siedzibie Wojciecha Bogusławskiego*, „Pamiętnik Teatralny”, 35 (1986), nr 1, s. 71-86.
 136. *Pejzaże Jana Dasewicza*, „Stolica” 1986, nr 18, s. 19.
 137. *Wokół jednego zabytku* [pałac w Otwocku Wielkim], „Spotkania z Zabytkami” 1986, nr 5, s. 25.
 138. *Znany pałac, nie znane [sic!] fakty*, „Stolica” 1986, nr 17, s. 14.

1987

139. *Nasz Teatr Wielki*, „Stolica” 1987, nr 46, s. 4.
 140. *Nieznane projekty Stanisława Zawadzkiego*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 1987, nr 2, s. 91-105.
 141. *Nowy Świat nie znany [sic!]*, „Stolica” 1987, nr 5, s. 11.
 142. *Pałac gospodarzy miasta*, „Stolica” 1987, nr 41, s. 21.
 143. *Rotunda przy pl. Dzierżyńskiego*, „Stolica” 1987, nr 49, s. 4.
 144. *Warszawiacy dawnej Warszawy*, „Stolica” 1987, nr 12, s. 10.
 145. *Woda na królewskie stoły*, „Stolica” 1987, nr 51, s. 4.

1988

146. *Bliźniaczki*, „Stolica” 1988, nr 25, s. 7.
 147. *Dom kobiet*, „Stolica” 1988, nr 14, s. 9.
 148. *Łoża masońska*, „Stolica” 1988, nr 15, s. 23.
 149. *Mauzoleum w Łazienkach*, „Stolica” 1988, nr 6, s. 14.
 150. *Niegdyś policji dzisiaj milicji*, „Stolica” 1988, nr 16, s. 10.
 151. *Niespodzianka na Nowym Mieście*, „Stolica” 1988, nr 49, s. 11.
 152. *Ogrody Warszawy = The garden of Warsaw*, „Projekt” 1988, nr 1, s. 60-63.
 153. *Pałacyk pod Olsztynką Grochowską*, „Stolica” 1988, nr 13, s. 21.
 154. *Pałacyk Wojciecha Bogusławskiego*, „Stolica” 1988, nr 2, s. 15.
 155. *Pałac z medalionami*, „Stolica” 1988, nr 23, s. 7.
 156. *Potocki i Aigner w Sobieszynie*, „Spotkania z Zabytkami” 1988, nr 3, s. 8-9.

1989

157. *Architektura mieszkaniowa Warszawy. Od popopu szwedzkiego do powstania listopadowego*, Warszawa 1989.

158. *Fotoreportaż z przedwojennej warszawskiej ulicy = Photo-reportage from the streets of prewar Warsaw*, „Projekt” 1989, nr 1, s. 56-61, 74.

159. *Nieznana praca Aignera*, „Spotkania z Zabytkami” 1989, nr 4, s. 25-26.

160. *Wyprowadź do Wolczyna*, „Stolica” 1989, nr 4, s. 2.

1990

161. *Plac Trzech Krzyży*, „Rocznik Warszawski”, 29 (1990), s. 47-99.

1991

162. [współautorstwo] Zbigniew Carroll-Porczyński, *Kolekcja malarstwa europejskiego im. Jana Pawła II. Fundacja Janiny i Zbigniewa Carroll-Porczyńskich*, Warszawa 1991.

163. *Mecenas – twórca*, [w:] *Życie kulturalne i religijność w czasach Stanisława Augusta Poniatowskiego*, red. Marian M. Drozdowski, Warszawa 1991, s. 109-116.

164. *Polscy malarze koni*, [oprac. graf. Tadeusz Pietrzyk], Warszawa 1991.

1992

165. *Kamienica Karola Fritsche. Z dziejów warszawskiej czynszówki*, „Rocznik Warszawski”, 22 (1992), s. 97-110.

166. [tekst] *Łazienki. Palast- und Parkkomplex in Warschau*, [fot. Krzysztof Jabłoński], Warszawa 1992.

167. [tekst] *Łazienki*, [fot. Krzysztof Jabłoński], Warszawa 1992.

1993

168. *Architektura i założenia parkowe Łazienek Królewskich w Warszawie*, [w:] *Almanach Polonii 1993. Informator o Polakach i organizacjach polonijnych na świecie*, Warszawa 1993, s. 33-46.

169. *Wspomnienie dawnej Warszawy. Warszawa i warszawiacy na starej fotografii z lat 1860-1914*, Warszawa 1993.

1995

170. [wstęp] *Dwór polski*, [oprac. Jarosław Kozubowski, fot. Stanisław Markowski], Warszawa 1995.

171. *Łazienki*, [fot. Krzysztof Jabłoński], Warszawa 1995.

172. *Schröger (Schroger; Szreger) Efraim (Ephraim), (1727-1784), architekt*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, T. 36, z. 1, Warszawa-Kraków 1995-1996, s. 10-12.

1996

173. [wstęp] *Dwór polski*, [oprac. Jarosław Kozubowski, fot. Stanisław Markowski], Warszawa 1996.

174. *Dwór w Sucheju*, [w:] *August Cieszkowski (1814-1894). W setną rocznicę śmierci*, red. Barbara Markiewicz, Stanisław Pieróg, Warszawa 1996, s. 7-9.

1997

175. *Amfiteatr i Scena na Kępie. Z parkowych sekretów*, „Życie Warszawy” 1997, nr 204, s. 6.

176. *Lipków Jakubowiczów*, [w:] *In artium hortus. Studia i szkice z dziejów sztuki, konserwacji zabytków i muzealnictwa. Wojciechowi Fijałkowskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Bożena Wierzbicka, Warszawa 1997, s. 187-190.

177. *Muzeum w Teatrze Narodowym*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 16, dod. s. VII.

178. *Obok Narodowego*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 22/1, s. 3.

179. *Pomniczek Wysockiego*, „Życie Warszawy” 1997, nr 179, s. 4.

180. *Salon Królewski*, „Życie Warszawy” 1997, nr 163, s. 4.

181. *Wazon na tarasie*, „Życie Warszawy” 1997, nr 268, s. 5.

182. [współautorstwo] Krzysztof Wesolowski, *Wizualizacja kolekcjonera*, „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 6, s. 10.

1998

183. [współautorstwo] Maria I. Kwiatkowska, *Historia Warszawy XVI-XX wieku. Zabytki mówią*, Warszawa 1998.

184. *Pałac Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1998.

185. [współautorstwo] Bogdan Kurant, Franciszek Midura, *Pamięć utrwalona*, „Przegląd Techniczny” 1998, nr 41, s. 23.

186. *Przesunięcie ul. Oboźnej to jedyne wyjście*, „Życie Warszawy” 1998, nr 46, s. 6.

187. [wstęp] *Stanisławowski projekty architektoniczne Świątyni Opatrzności*, tekst Przemysław Wątroba, red. Ewa Góral, Iwona Zarebska, Warszawa 1998.

1999

188. [współautorstwo] Andrzej Rottermund, *Piramida nieporozumień?* [rozm. Ewa Ter-Tatewosjan, Agnieszka Lewandowska], „Tygodnik Solidarność” 1999, nr 2, s. 18.

189. [wstęp] *Parki i ogrody Warszawy = Parks and gardens of Warsaw*, [fot. Wojciech Kryński], Bielisko-Biała 1999.

2000

190. *Das Palais in Otwock Wielki*, Warszawa 2000.
 191. *Łazienki Królewskie. Nowy przewodnik*, Warszawa 2000.
 192. *Polak Polakowi Polakiem. Opieka nad Łazienkami Królewskimi*, [rozm. Bogdan Burski], „Przeгляд Tygodniowy” 2000, nr 2, s. 3.
 193. *The Royal Łazienki. New guide*, Warszawa 2000.
 194. *Wspomnienie dawnej Warszawy. Warszawa i warszawiaczy na starej fotografii z lat 1860-1914*, Warszawa 2000.
 195. *Wielka księga Łazienek*, Warszawa 2000.
 196. *Wokół wieży ratuszowej*, Warszawa 2000.
 197. [wstęp] *Szlacheckie gniazda*, tekst Krystyna Siemiątycka, Warszawa 2000.

2001

198. [tekst] *Królewskie rezydencje Warszawy*, [fot. Christian Parma], Warszawa 2001.
 199. [tekst] *Royal residences of Warsaw*, [fot. Christian Parma], Warszawa 2001.
 200. [współautorstwo] Maria I. Kwiatkowska, Krzysztof Wesółowski, *Znane i nieznane. Rezydencje, ludzie, wydarzenia*, Warszawa 2001.
 201. *Zwierzenia: Marek Kwiatkowski w rozmowie z Lidią Nowicką*, Warszawa 2001.

2002

202. [wstęp] *Dominik Merlini. Pierwszy architekt Jego Królewskiej Mości Stanisława Augusta. Muzeum Łazienki Królewskie Ermitaż, Warszawa, listopad – grudzień 2002*, red. Maciej Chojnowski, Ewa Góral, Krystyna Stasiak, Warszawa 2002.
 203. *Pałac Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej = The Palace of the President of the Republic of Poland*, Warszawa 2002.
 204. [wstęp] *Warszawa – Stare Miasto*, [fot. Wojciech Kryński], Bielsko-Biała 2002.
 205. [wstęp] *Pałace polskie*, tekst Maria K. Szymańska, fot. Zenon Żybertowicz, Warszawa 2002.

2004

206. [współautorstwo] Mirosław Głogowski, *Pałac Prezydencki*, Wrocław 2004.
 207. [opracowanie] *Warszawiaczy – to Warszawa! Fotografie 1914-1939 = Varsovians – that's Warsaw! Photographs 1914-1939*, Warszawa 2004.

2005

208. *Łazienki*, [fot. Paweł Jaroszewski], Warszawa 2005.

209. *Łazienki. Spacer z Markiem Kwiatkowskim*, Warszawa 2005.

210. *Sucha. Muzeum Architektury Drewnianej Regionu Siedleckiego*, Warszawa 2005.

211. [wstęp] *Konstanty Laszczka 1865-1956*, oprac. Sławosław Balcerzak, Warszawa 2005.

2006

212. [współautorstwo] Maria I. Kwiatkowska, *Historia Warszawy XVII-XX w. Architektura i rzeźba*, Warszawa 2006.

213. *Królewskie rezydencje. Warszawa*, [fot. Christian Parma], Warszawa 2006.

214. *Muzeum Wychodźstwa Polskiego im. Ignacego Jana Paderewskiego – Łazienki Królewskie, Podchorążówka*, Warszawa 2006.

215. *Relikty dawnego Leszna*, „Kurier Warszawski” 2006, nr 4, s. 32.

216. [wypowiedź w dyskusji] *Zielone czy grodzone – jakie mają być warszawskie parki* [rozm. Dariusz Bartoszewicz, Seweryn Blumsztajn, Tomasz Urzykowski], „Gazeta Wyborcza” 2006, nr 29, dod. „Gazeta Stołeczna”, s. 10-11.

2007

217. *Czarodziejski świat Łazienek Królewskich*, Warszawa 2007.

218. *Nowe dzieje Starej Pomarańczarni. Muzeum Łazienki Królewskie Zespół Pałacowo-Ogrodowy*, Warszawa 2007.

219. *Pałac i kamienica Gaya*, „Spotkania z Zabytkami” 2007, nr 4, s. 3, 40.

220. *Sucha. Ostatni zaścianek polski*, Warszawa 2007.

221. *The magic world of Łazienki*, Warszawa 2007.

222. *Warszawa – z ruin do życia. Fotografie z lat 1945-1950 = From ruins to life. Photographs 1945-1950*, Warszawa 2007.

2008

223. *Dom Goldflama*, „Kurier Warszawski” 2008/2009, nr 2/3, s. 44.

224. *Młodziejowski Pałac*, Warszawa 2008.

225. *Na Złotej*, „Kurier Warszawski” 2008, nr 1, s. 44.
 226. *Nieznane prace Henryka Ittara*, „Spotkania z Zabytkami” 2008, nr 6, s. 16-17.

227. *O dwóch kamienicach na Nowym Świecie*, „Kurier Warszawski” 2008, nr 1, s. 45.

228. *Odczepcie się od Łazienek*, [rozm. Krzysztof Lubczyński], „Trybuna” 2008, nr 221, s. 9.

229. *Pałac Młodziejowskiego*, Warszawa 2008.

230. *Polska jest moją partią*, [rozm. Eliza Czapska], „Realia i co Dalej...” 2008, nr 1, s. 153-159.

231. *Powązki Czartoryskich: Zug czy Szreger?*, „Zeszyty Wolskie” 2007, nr 9, s. 3-18.

232. *Serce Warszawy. Muzeum Łazienki Królewskie Zespół Pałacowo-Ogrodowy*, Warszawa 2008.

233. *Złoto cenniejsze niż sztuka*, Warszawa 2008.

2009

234. *Gawędy warszawskie*, Warszawa 2009.

235. [wstęp] *Łazienki. Cztery pory roku*, [fot. Witold Borkowski], Warszawa 2009.

236. *Na Tamce*, „Kurier Warszawski” 2009, nr 4/5, s. 40-41.

237. *Pałac Mniszchów w Warszawie – ambasada Królestwa Belgii = The Mniszech Palace in Warsaw – Embassy of the Kingdom of Belgium*, Warszawa 2009.

238. *Praca Jakuba Fontany?*, „Kurier Warszawski” 2009, nr 8, s. 38-39.

239. *Wokół willi w Olesinie*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 71 (2009) nr 1-2, s. 77-86.

240. *Zasłonięta panorama*, „Kurier Warszawski” 2009, nr 6, s. 36-37.

2011

241. *Gawędy warszawskie. Część I*, Warszawa 2011.

242. *Gawędy warszawskie. Część II*, Warszawa 2011.

243. [recenzja] J. Polanowska, *Stanisław Kostka Potocki (1755-1821). Twórczość architekta amatora przedstawiciela neoklasycyzmu i nurtu pictoresque*, Warszawa 2009, „Biuletyn Historii Sztuki”, 73 (2011), nr 1-2, s. 234-235.

2012

244. *Jak ratowałem zabytki*, „Przegląd” 2012, nr 44, s. 50-51.

245. *Moja pasja – architektura. Fakty, hipotezy*, Warszawa 2012.

2014

246. *Pałac w Korsuniu: Lindsay czy Zawadzki?*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 76 (2014), nr 2, s. 281-288.

247. *Pałace i wille Warszawy. Panorama historyczna*, Warszawa 2014.

248. [współautorstwo] Izabela Zychowicz, Barbara Werner, Tomasz Ziółkowski] *The Royal Łazienki Museum in Warsaw. Guidebook to the most beautiful place in Warsaw in every season of the year*, Warszawa 2014.

2015

249. [współautorstwo] Izabela Zychowicz, Barbara Werner, Tomasz Ziółkowski] *Das Königliche Łazienki Museum in Warschau. Ein Führer durch den glücklichsten Ort in Warschau zu jeder Jahreszeit*, Warszawa 2015.

250. [współautorstwo] Izabela Zychowicz, Barbara Werner, Tomasz Ziółkowski] *Le Musée du Palais Royal de Łazienki a Varsovie. Guide du plus beau lieu a Varsovie en toute saison de l'année*, Warszawa 2015.

251. *Na temat rezydencji przy ul. Aleksandria w Warszawie*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 77 (2015), nr 3, s. 495-505.

252. *W sprawie autorstwa pałaców na Podolu*, „Biuletyn Historii Sztuki”, 77 (2015), nr 2, s. 305-314.

Oprac. Jakub Sito